

UDK: 316.32:658.8
37.064.2
Prethodno priopćenje
04. VI. 2020.

ROSANDA LOVRIĆ *

ANA GONGOLA **

PERCEPCIJA UČENIKA SREDNJE ŠKOLE METKOVIĆ O UTJECAJU MEDIJA NA KOMUNIKACIJU U OBITELJI

SAŽETAK

Rad se bavi istraživanjem percepcije učenika Srednje škole Metković o utjecaju medija na komunikaciju u obitelji. Komunikacija je osnovna ljudska potreba i kao takva preduvjet je za ostvarivanje kvalitetnih međuljudskih odnosa. Danas je prisutnost medija u životima mladih posebno izražena, pa čak i do razine ovisnosti. Stoga se na početku rada teorijski obrađuje sam pojam komunikacije, zatim se opisuje povezanost medija i komunikacije u obitelji te utjecaj medija na djecu i mlade. Nadalje, nakon iznošenja rezultata istraživanja, pokušava se dati potencijalno rješenje ovoga problema naglašavanjem važnosti medijskoga odgoja i potrebe za medijskim opismenjavanjem.

Ključni pojmovi: komunikacija, mediji, obitelj, obrazovanje

PERCEPCIJA UČENIKA SREDNJE ŠKOLE METKOVIĆ
O UTJECAJU MEDIJA NA KOMUNIKACIJU U OBITELJI

* Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, rosandalovric@gmail.com

** Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, anagongola@gmail.com

1. UVOD

Svrha je ovoga rada ukazati na smanjenu razinu komunikacije između roditelja i djece uvjetovanu medijima. S obzirom na to da je komunikacija jedan od osnovnih uvjeta kvalitetnih međuljudskih odnosa, potrebno je osvijestiti taj problem. U današnje vrijeme mediji su zbog lakoće dostupnosti sveprisutni, potisnuli su interpersonalnu komunikaciju i dominiraju komunikacijom. Komunikacija preko medija čovjeku prividno nadomješta sve ono što se prirodno ostvaruje osobnim kontaktom. Posebno je izražena prisutnost medija u životima mladih ljudi, pa čak i do razine ovisnosti. Zato se danas često govori o negativnom utjecaju medija na komunikaciju općenito te na komunikaciju u obitelji.

U uvodnom dijelu rada teorijski se obrađuje uloga medija u obitelji, te utjecaj medija na smanjenu razinu komunikacije u obitelji, čime se bavi i ovaj rad.

Jedno od istraživanja koje se bavi sličnom tematikom (istraživanjem učestalosti korištenja medija i konzumiranja medijskih sadržaja – kao jednim dijelom medijske pismenosti) provela je Ciboci 2018. godine. Rezultati istraživanja daju dobar uvid u trenutačno stanje medijskoga obrazovanja i medijske pismenosti u Hrvatskoj te su pokazali da učenici osmih razreda posjeduju srednju razinu medijske pismenosti, kao i srednju razinu kritičkoga vrednovanja te stvaranja medijskih sadržaja. (Ciboci, 2018).

Cilj ovoga istraživanje bio je procijeniti percepciju utjecaja medija na komunikaciju u obitelji. Stoga je provedeno znanstveno istraživanje metodom ankete na uzorku od 247 učenika Srednje škole Metković te su postavljene dvije hipoteze. Prva hipoteza glasi: *Mediji su ugrozili komunikaciju u obitelji*, a druga hipoteza: *Ispitanici, u većini slučajeva, rješenje nekoga svog problema ne bi tražili od roditelja*.

Rezultati provedene ankete govore u prilog postavljenim hipotezama, mladi imaju percepciju da mediji, uza sve koristi koje donose, ipak predstavljaju opasnost komunikaciji u obitelji i načinu na koji mladi i adolescenti rješavaju probleme. Na samom kraju ovoga rada apostrofira se važnost medijskoga odgoja kako u obitelji, tako u okviru odgojno-obrazovnog sustava.

2. KOMUNIKACIJA, OBITELJ I MEDIJI

Komunikacija je temelj čovjekova društvenoga života, te je sastavni dio života i razvoja ljudske vrste od prapovijesti (Tanta, 2008). Kako bi ostvarili bilo kakvu vrstu komunikacije, potrebno je najmanje troje: pošiljatelj, primatelj i poruka, a poruka mora biti razumljiva (Boban, 2007). Čovjek je komunikacijsko biće (Leinert-Novosel, 2015) i sebe doživljava tek u odnosu s drugima, u svojem djelovanju na druge i u djelovanju drugih na nas same (Sorta-Bilajac, 2013).

Postoje različite definicije obitelji, no zajedničko svim definicijama jest da je obitelj društvena, odnosno socijalna i biološka zajednica. Obitelj je tijekom života osnovna društvena grupa u kojoj dijete s obzirom na faze razvoja živi i funkcionira. Komunikacija je nužna za život i suživot, a temelji dobre i zdrave komunikacije uče se i postavljaju upravo u toj primarnoj društvenoj zajednici – obitelji (Rosić, 2005).

Mediji kao što su knjige, radijske i televizijske postaje, novine i časopisi prožimaju sva područja naših života, no mobilni telefoni, internet i svi novi mediji na osobit način postali su dio života mladih (Labaš, 2011). Nažalost, roditelji zbog užurbanoga načina života, sve manje vremena provode sa svojom djecom, sve ih manje podučavaju i usađuju moralne vrijednosti, odnosno tu ulogu prepuštaju medijima. Zbog toga nedostatka ili propusta nisu niti svjesni svih negativnih strana masovnih medija i negativnoga utjecaja koji mogu imati na njihovu djecu (Kanižaj i Ciboci, 2011).

Dok djeca i mladi danas vrlo intenzivno koriste i kreiraju medijske sadržaje, usporedno s tim procesom traju i javne rasprave o utjecaju medija na sve brojniji auditorij. U izgrađivanju kvalitetnoga odnosa djece prema medijima ključni su roditelji koji trebaju komentirati medijske sadržaje, ali i poštovati razmišljanja djece (i onda kada se ne slažu s njima), čime im pomažu vrednovati i shvatiti te sadržaje (Ilišin, 2003).

U drugom segmentu, negativnom utjecaju medija na mlade, javlja se cijeli dijapazon razvojnih i zdravstvenih problema kao što su: zaostajanje u razvoju govora i socijalnih vještina, neadekvatna kontrola impulsa, agresivno ponašanje i drugi poremećaji ponašanja, poremećaji spavanja,

pretilost, poremećaji mentalnoga zdravlja, djeca postaju žrtve virtualnoga zlostavljanja vršnjaka, ali i drugih zlostavljača što može biti vrlo opasno sve do sfere pornografije i seksualnoga zlostavljanja (Reid Chassiakos i sur., 2016).

Djeca i mladi često su zbunjeni i posramljeni sadržajem kojem su izloženi i ne komuniciraju roditeljima svoju zbunjenost, strah i zabrinutost. U isto vrijeme roditelji loše procjenjuju opasnost određenoga medija, ne poznaju sadržaj medija kojem je dijete izloženo i oslanjaju se uglavnom na rejting industrije kako bi procijenili je li neki sadržaj npr. videoigra prikladna za uzrast djeteta (Kostyrka-Allchorne i sur., 2017).

Iako se sve češće prozivaju škole i nastavnici kao mogući moderatori dječje medijske osposobljenosti, roditelji i dalje ostaju glavnim medijskim socijalizatorima. Istraživanja o tome ukazuju na značajan problem, jer samo od deset do petnaest posto djece razgovara s roditeljima o gledanom, slušanom ili pročitano, što je manje nego s vršnjacima. Važnost roditeljske intervencije osobito se naglašava kod mlađe djece, koja se tek upoznaju s medijskom ponudom. Istraživanja su pokazala da najslabije rezultate postiže restriktivan pristup, a najbolji je evaluativni pristup, koji uključuje diskutiranje s djecom o onom što je viđeno, s namjerom da se djeci pomogne u vrednovanju značenja, uočavanju moralne poruke i shvaćanju prirode medijskoga prezentiranja sadržaja (Ilišin i sur., 2001).

Današnje generacije povezane su zahvaljujući ponajprije globaliziranim procesima kojima su uvelike pridonijeli suvremeni mediji. Oni snažno utječu na dječja ponašanja, nezaobilazno su sredstvo u informiranju, formiranju, prenošenju vrednota, stvaranju vizije svijeta i života, oblikovanju životnih stilova i identiteta (Mandarić, 2012).

Unutarnja harmonija i kohezija suvremene obitelji, koja se održava kvalitetom međuljudskih odnosa, često zbog pomanjkanja kvalitetne komunikacije dolaze u krizu. Ako se kriza pravovremeno ne rješava kvalitetnom komunikacijom, odnosno međusobnim dijalogom, dolazi u pitanje sam njezin opstanak, a time se i javljaju veliki problemi u vezi sa socijalizacijom njezinih mlađih članova. Kao zapreku gotovo svi ubrajaju medije. Mediji su postali strukturalni sastojak

obiteljskoga života (Trstenjak, 2006).

Nove društvene mreže, kao što su recimo *Facebook* ili *Twitter*, okupljaju ljude, posebice mlade, u virtualne zajednice. Postoje i mišljenja da takve virtualne zajednice nadomještaju nekadašnje tradicionalne, višegeneracijske obitelji, koje su se ponekad okupljale u istom domu i dvadesetak članova i koji su između sebe izmjenjivali informacije, imali zajedničke poglede na svijet itd. (Peran, 2014).

Uldrijan naglašava da roditelji i djeca ne komuniciraju dovoljno – ni dovoljno kvalitetno, a odgoj djece sve se više prepušta ustanovama (Uldrijan, 2011). Roditelji i društvo moraju odgojno djelovati na mladi naraštaj da bi postao odgovoran i samostalan. Potrebno je stvarati obrazovne institucije za sigurnije informacijsko društvo, poticati razvoj opće informatičke pismenosti, motivirati djecu i odrasle na učinkovitu i sigurnu uporabu komunikacijskih tehnologija, promičući pritom etičnost i moralnu odgovornost (Šego, 2009).

Medijski odgoj postao je neizostavan dio odgoja djece i mladih, a medijska pismenost kao rezultat medijskoga odgoja jedna od najvažnijih pismenosti 21. stoljeća. Pod medijskom pismenošću podrazumijevaju se vještine, znanja i razumijevanja koje korisnicima omogućuju učinkovito i sigurno korištenje medija. Jedna od najvažnijih značajki medijski pismenosti jest promicanje sposobnosti kritičkoga mišljenja s ciljem mudrije i opreznijeg korištenja medija. Medijska pismenost posljednjih je godina i u Hrvatskoj sve češća tema, kako u znanstvenim istraživanjima, tako i u svakodnevnome životu, osobito kada je riječ o djeci. Prema istraživanju *Ipsos Pula i Društva za komunikacijsku i medijsku kulturu* provedenoga 2013. godine, čak 62 % hrvatskih građana smatra da je djeci od najranije dobi potreban medijski odgoj, što je jasan pokazatelj senzibiliziranosti hrvatske javnosti u vezi s pitanjem medijskoga odgoja djece. Unatoč tomu, medijska kultura je uz hrvatski jezik, književnost i jezično izražavanje tek jedna od predmetnih sastavnica hrvatskoga jezika i najčešće se obrađuje u sklopu teme filma, a vrednovanje medijskih sadržaja uvelike ovisi o samim nastavnicima hrvatskoga jezika (Ciboci, Osmančević, 2015).

Kako bi zaštitili djecu i mlade, potrebno je me-

Tablica 1.: Anketirani srednjoškolci prema učestalosti komunikacije s roditeljima (N = 247)

Tvrdnja	Učestalost				ukupno
	nikada	rijetko	povremeno	često	
a) Roditelji sa mnom razgovaraju (općenito, o svemu).	9	21	93	124	247
b) Roditelji sa mnom razgovaraju o školi.	5	25	90	127	247
c) S majkom razgovaram o intimnim stvarima.	70	78	58	40	246
d) Majka nema dovoljno vremena za razgovor sa mnom.	145	61	32	8	246
e) S ocem razgovaram o intimnim stvarima.	129	76	19	15	239
f) Otac nema vremena za razgovor sa mnom.	122	81	22	15	240
g) Nesporazume rješavamo galamom i svađom.	94	93	40	20	247
h) Imam potrebu razgovarati s roditeljima.	33	55	95	64	247
i) Roditelji inzistiraju na razgovoru sa mnom.	16	74	83	74	247

Napomena: zbog neiskazanih odgovora ispitanika zbroj frekvencija je manji od 247 kod odgovora na pitanja od c) do f). Najveće apsolutne frekvencije posebno su istaknute u svakom retku Tablice.

dijski odgoj integrirati u svakodnevni život, jednako preko obitelji i škole. Medijske sadržaje ne treba zabranjivati nego ostvariti suživot s njima. Kao što medijski odgoj treba biti dio svake obitelji, tako i medijska pismenost treba biti dio obrazovnoga sustava. Jedino tom zajedničkom suradnjom možemo djeci i mladima pružiti sigurniju ophodnju s medijima.

3. METODE I CILJEVI ISTRAŽIVANJA

U anonimnoj anketi učenika srednje škole o komunikaciji u obitelji sudjelovalo je 247 ispitanika (N = 247). Jedna od autorica provela je istraživanje 2018. godine metodom ankete u kojem su sudjelovali učenici iz svih četiriju razreda Srednje škole Metković, odnosno učenici u dobi od 15 do 18 godina. Prosječna je dob anketiranih učenika srednje škole je $16,5 \pm 1,1$ godina. Među anketiranim učenicima nešto je veći udio mladića (56 %) u odnosu na djevojke (44 %). Pretežan broj anketiranih živi u obiteljima s oba roditelja (89 %), njih 9 % živi s jednim roditeljem/starateljem, a svega tri ispitanika (1 %) živi s bakom/djedom,

odnosno nekom drugom rodbinom. Kada je riječ o stručnoj spremi roditelja, većina ih ima srednju stručnu spremu (64 %), višu ili visoku stručnu spremu ima 29 % roditelja.

Anketirani učenici imaju najčešće dva/dvije ili tri brata/sestre (njih 51 %).

Ekonomsko stanje svoje obitelji ocjenjuje prosječnim 66 % ispitanika, ispodprosječnim 2 %, a iznadprosječnim 23%, dok ih 9 % ne zna procijeniti to stanje.

Zatim slijedi devet pitanja o komunikaciji s roditeljima. Ispitanici su procijenili učestalost komunikacije s roditeljima odgovorima *nikada*, *rijetko*, *povremeno*, odnosno *često*. Apsolutne frekvencije dobivene za tih devet pitanja u upitniku prikazane su u Tablici 1.

Da bi se različite učestalosti komunikacije iz Tablice 1. sažeto izrazile jednim brojem, upotrijebljen je postupak kodiranja odgovora i to: nikada s 0; rijetko s 1; povremeno s 2 i često s 3.

Rezultati nakon kodiranja i izračunavanja navedenih pokazatelja prikazani su u Tablici 2.

Tablica 2.: Anketirani srednjoškolski prema učestalosti komunikacije s roditeljima – deskriptivni pokazatelji za N = 247

Tvrđnja		aritm. sredina	stand. devij.	koef. varij.
a) Roditelji sa mnom razgovoraju. (općenito, o svemu).	+	2,34	0,785	34
b) Roditelji sa mnom razgovaraju o školi.	+	2,37	0,748	32
c) S majkom razgovaram o intimnim stvarima.	+	1,28	1,048	82
d) Majka nema dovoljno vremena za razgovor sa mnom.	-	0,61	0,835	137
e) S ocem razgovaram o intimnim stvarima.	+	0,67	0,873	130
f) Otac nema vremena za razgovor sa mnom.	-	0,71	0,876	123
g) Nesporazume rješavamo galamom i svađom.	-	0,94	0,931	99
h) Imam potrebu razgovarati s roditeljima.	+	1,77	0,983	56
i) Roditelji inzistiraju na razgovoru sa mnom.	+	1,87	0,919	49

Napomena: najmanje aritmetičke sredine (manje od 1) otisnute su sitnijim brojevima, dok su najveće aritmetičke sredine (veće od 2) posebno istaknute. Na isti način otisnuti su i koeficijenti varijacije u posljednjoj koloni

Tablice.

Prilikom interpretacije rezultata u Tablici 2. treba biti oprezan jer su neke tvrdnje pozitivno formulirane (označene su s +), dok su druge negativno formulirane (označene su s -).

U anketi zatim slijedi jedanaest pitanja o komunikaciji u obitelji i o navikama korištenja interneta u obitelji. Prvo od tih pitanja odnosi se na interpersonalnu komunikaciju s roditeljima. Prema odgovorima može se zaključiti da 69 % ispitanika razgovara s roditeljima. Međutim, 13 % ispitanika navelo je da za razgovore roditelji nemaju vremena, da radije gledaju TV ili da svoje vrijeme provode pretražujući internet.

Pitanje broj 9 odnosi se na razgovor anketirano-ga učenika s braćom/sestrama, te se iz odgovora može zaključiti da pretežan broj ispitanika razgovara s braćom/sestrama, njih 73 %. No, čak je 23 % ispitanika navelo da za razgovore nemaju vremena, da radije gledaju TV, da provode svoje vrijeme pretražujući internet, da braća/sestre ne žele razgovarati ili da razgovor smatraju gubljenjem vremena.

Spremnost za razgovor anketiranih učenika s roditeljima vidi se iz odgovora na tvrdnju broj 10 koja je glasila: „Kada mogu birati, radije biram razgovor ili se odlučim za nešto drugo“. Frekvencije odgovora bile su sljedeće:

- razgovaram s roditeljima	87
- gledam televiziju	13
- koristim mobilni	121
- koristim računalo	24
- bez odgovora	2.

Prema tomu, spremnost za razgovor s roditeljima pokazalo je tek 35 % anketiranih, dok se čak 64 % radije odlučilo na gledanje TV-a, korištenje mobitela ili korištenje računala.

Preostalih osam pitanja u upitniku odnosi se na korištenje interneta. Tako se pitanjem broj 11 u anketi istražilo koliko su dugo ispitanici korisnici interneta.

- manje od 2 godine	7
- manje od 5 godina	26
- više od 7 godina	86
- više od 10 godina	67
- nema internet	4
- ne zna odgovor	57.

Pitanjem broj 12 željelo se saznati koliko sati dnevno ispitanik koristi internet u svom domu, a iz odgovora se može zaključiti da većina anketiranih učenika koristi internet više od četiri sata dnevno, čak 47 %. Prosječno se ispitanici internetom koriste približno 3,8 sati dnevno. Iz ta dva podatka vidljiva je iznimna dominacija interneta kao komunikacijskoga medija.

Na pitanje „Koliko se sati dnevno roditelji koriste internetom?“, rezultati su pokazali da većina roditelja internet koristi manje od jednoga sata dnevno, njih 47 %. Prosječno roditelji koriste internet približno 1,5 sati dnevno.

Na pitanje „Čemu bi ispitanik posvetio više vremena da postoji internet?“, dobiveni su sljedeći odgovori: 32 ispitanika odgovorili su obitelji, 44 ispitanika naveli su prijateljima, 57 ispitanika naveli su hobi, jedan ispitanik nije naveo odgovor. Na pitanje „Koja je svrha korištenja interneta?“, dobiveni su sljedeći odgovori: 175 ispitanika smatra da je svrha pretraživanja interneta „zabava“, 121 ispitanika koristi internet u svrhu obrazovanja, 193 ispitanika smatra da je svrha interneta komunikacija preko društvenih mreža, 177 ispitanika koristi se internetom za igranje igrice, gledanje filmova i slušanje glazbe, 50 ispitanika nije konkretiziralo svoj odgovor.

Iz svega navedenog može se zaključiti da je internet srednjoškolcima najzanimljiviji zbog ostvarivanja komunikacije društvenim mrežama (za 78 % njih), zbog igranja igrice, gledanja filmova i slušanja glazbe (za 72 % njih) te zbog zabave (za 71 % njih). Iza njih slijedi škola (učenje uz pomoć interneta za njih 49 %) te ostalo (20 %). Na pitanje koje sadržaje anketirani učenici najčešće pretražuju na internetu (pitanje s mogućim višestrukim odgovorima), odgovori pokazuju da je najveće zanimanje mladih za *YouTube* (87 %), zatim za *Facebook* (77 %) te *Instagram* (kod 74 % njih). Iz odgovora ispitanika vidljivo je da najmanje koriste e-poštu, odnosno primanje i slanje e-poruka.

U vezi sigurnosti pretraživanja interneta stavovi mladih su sljedeći: sumnju u sigurnost pretraživanja interneta izražava najveći broj ispitanika (42 %), dok 30 % ispitanika to pitanje smatra nevažnim. Povjerenje u sigurnost interneta iskazuje njih 15 %.

Na posljednje pitanje u vezi traženja pomoći u si-

tuaciji kada su suočeni s određenim problemom, ispitanici su odgovorili da pomoć traže:

- za računalom (preko interneta) 43
- od roditelja (traži razgovor) 85
- od prijatelja 86
- nijednog od navedenih 30
- nije odgovorilo 3.

Dakle, može se zaključiti da pomoć najviše traže od prijatelja (35 %) te od roditelja (34 %).

Zatim slijedi inferencijalna statistička analiza u kojoj je naglasak stavljen na razlike među anketiranim učenicima u komunikaciji u obitelji s obzirom na njihovu dob i spol. S obzirom na to da je uglavnom riječ o nominalnim varijablama, te nekoliko numeričkih varijabli, povezanost dobi odnosno spola analizirana je pomoću hi-kvadrat testa i pomoću neparametrijskih testova (U-test i H-test).

Rezultati usporedbe prihvatljivosti tvrdnji o komunikaciji s roditeljima ispitanika različite dobi, pomoću neparametrijskoga Kruskal-Wallisova H testa, prikazuju statističku značajnost ($p = 0,031$) samo kod tvrdnje „Moji roditelji sa mnom razgovaraju o školi“. Statistički značajna razlika uočava se između učenika najmlađe dobi (14 i 15 godina) u odnosu na sve ostale dobi anketiranih učenika. Naime, ta je tvrdnja statistički značajno prihvatljivija mlađim učenicima u odnosu na anketirane učenike ostalih dobnih skupina.

Za sve ostale tvrdnje ne uočava se statistički značajna razlika.

Tablica 3.: Rezultati usporedbe anketiranih mladića i djevojaka s obzirom na prihvatljivost tvrdnji o komunikaciji s roditeljima pomoću neparametrijskog Mann-Whitneya U testa (N = 247)

	Varijabla (tvrdnja)	Grupa ispitan.	N ₁ N ₂	Sredine rangova	Mann-Whitney U	Z	p ¹⁾
1.	a) Roditelji sa mnom razgovaraju (općenito, o svemu).	muški ženski	138 109	113,80 136,92	6113,0	- 2,790	0,005
2.	b) Roditelji sa mnom razgovaraju o školi.	muški ženski	138 109	111,82 139,42	5840,5	-3,339	0,001
3.	c) S majkom razgovaram o intimnim stvarima.	muški ženski	137 109	89,22 166,59	2769,5	-8,796	< 0,001
4.	d) Majka nema dovoljno vremena za razgovor sa mnom.	muški ženski	134 105	125,55 120,92	7185,0	-0,576	0,565
5.	e) S ocem razgovaram o intimnim stvarima.	muški ženski	135 105	136,52 98,91	4821,0	-4,638	< 0,001
6.	f) Otac nema vremena za razgovor sa mnom.	muški ženski	135 105	118,83 122,64	6862,5	-0,463	0,643
7.	g) Nesporazume rješavamo galamom i svađom.	muški ženski	138 109	123,17 125,06	7406,0	-0,219	0,827
8.	h) Imam potrebu razgovarati s roditeljima.	muški ženski	138 109	104,58 148,59	4841,0	-5,032	<0,001
9.	i) Roditelji inzistiraju na razgovoru sa mnom.	muški ženski	138 109	120,69 128,19	7064,5	-0,859	0,390

Napomena: ¹⁾ * statistička značajnost do 5 %; ** statistička značajnost do 1 %; *** statistička značajnost do 0,1 %

Od devet razmatranih tvrdnji kod pet uočava se statistički značajna razlika u prihvatljivosti tih tvrdnji kod mladića u odnosu na djevojke. Riječ je o sljedećim tvrdnjama:

- „Moji roditelji sa mnom razgovaraju (općenito, o svemu)“ statistički je značajno prihvatljivija anketiranim mladićima u odnosu na anketirane djevojke (p = 0,005).
- „Moji roditelji sa mnom razgovaraju o školi“ također je statistički značajno prihvatljivija anketiranim mladićima u odnosu na anketirane djevojke (p = 0,001).

- „S majkom razgovaram o intimnim stvarima“ očekivano je statistički značajno prihvatljivija anketiranim djevojkama u odnosu na anketirane mladiće (p < 0,001).
- „S ocem razgovaram o intimnim stvarima“ očekivano je statistički značajno prihvatljivija anketiranim mladićima u odnosu na anketirane djevojke (p < 0,001).
- „Imam potrebu razgovarati s roditeljima“ statistički je značajno prihvatljivija anketiranim djevojkama u odnosu na anketirane mladiće (p < 0,001).

Tablica 4.: Rezultati hi-kvadrat testova

R b	Varijable u kontingencijskoj tablici	Format konting. tabele	N	χ^2	df	p	stat. znač.
1.	Razgovor s braćom/sestrama (pitanje 9) Spol	2 x 2	237	4,053	1	0,044	*
2.	Razgovor s braćom/sestrama (pitanje 9) Dob (mlađi, stariji)	2 x 2	237	1,305		0,253	
3.	Odabiranje razgovora s roditeljima (pitanje 10) Spol	3 x 2	245	0,009	1	1,000	
4.	Odabiranje razgovora s roditeljima (pitanje 10) Dob (mlađi, stariji)	3 x 2	245	0,128	1	0,721	
5.	Od koga traži pomoć kod nekog problema (pitanje 15) Spol	3 x 2	214	12,514	2	0,002	**
6.	Od koga traži pomoć kod nekog problema (pitanje 15) Dob (mlađi, stariji)	3 x 2	214	7,273	2	0,026	*

Napomena: * statistička značajnost do 5 %; ** statistička značajnost do 1 %; *** statistička značajnost do 0,1 %

Zaključci u vezi s provedenim hi-kvadrat testovima su sljedeći:

- 1) Na osnovi formirane tablice kontingencije proveden je hi-kvadrat test čiji rezultati ($\chi^2 = 4,053$ df = 1 N = 237 p = 0,044) pokazuju da postoji statistički značajna povezanost između razgovora s braćom/sestrama i spola. Uvidom u navedenu tablicu kontingencije može se izračunati da je među mlađima postotak onih koji razgovaraju s bratom/sestrom 71 %, dok je među djevojkama takvih 83 %.
- 2) Na osnovi formirane tablice kontingencije proveden je hi-kvadrat test čiji rezultati ($\chi^2 = 12,514$ df = 2 N = 214 p = 0,002) pokazuju da postoji statistički značajna povezanost između onoga od koga bi ispitanik tražio pomoć i spola. Uvidom u navedenu tablicu kontingencije može se izračunati da je postotak onih koji bi tražili pomoć preko interneta veći kod mlađih (27 %) nego kod dječaka (13 %). Također, može se izračunati da bi postotak onih koji bi tražili pomoć od prijatelja bio manji kod mlađih (30 %) nego što je to kod dječaka (51 %). Postotak mlađih koji bi tražili pomoć od roditelja je 43 %, a kod dječaka 36 %. Navedene razlike nisu slučajne nego su statistički značajne (p = 0,002).

- 3) Na osnovi formirane tablice kontingencije proveden je hi-kvadrat test čiji rezultati ($\chi^2 = 7,293$ df = 2 N = 214 p = 0,026) pokazuju da postoji statistički značajna povezanost između onoga od koga bi ispitanik tražio pomoć i dobi ispitanika. Naime, pomoć na internetu tražilo bi 23 % mlađih učenika srednje škole (14 – 16 g.), te 16 % starijih učenika (17 – 19 g.). Također, pomoć od roditelja tražilo bi 45 % mlađih učenika srednje škole i 34 % starijih učenika. No, pomoć od prijatelja tražilo bi više starijih učenika srednje škole (njih 50 %) nego što bi takvih bilo među mlađim učenicima (32 %). Ove razlike nisu slučajne nego su statistički značajne (p = 0,026)

Tablica 5.: Anketirani učenici srednje škole prema spremnosti za razgovor s braćom/sestrama i prema spolu (N = 237)

Spremnost za razgovor s braćom/ sestrama	Spol		Ukupno
	muški	ženski	
da	93	88	181
ne	38	18	56
Ukupno	131	106	237

Tablica 6.: Anketirani učenici srednje škole prema tome od koga bi tražili pomoć prema spolu (N = 214)

Pomoć bi tražili	Spol		Ukupno
	muški	ženski	
preko interneta	30	13	43
od roditelja	48	37	85
od prijatelja	33	53	86
Ukupno	111	103	214

Tablica 7.: Anketirani učenici srednje škole prema tome od koga bi tražili pomoć prema dobi (N = 214)

Pomoć bi tražili	Dob		Ukupno
	mlađi	stariji	
preko interneta	27	16	43
od roditelja	52	33	85
od prijatelja	37	49	86
Ukupno	116	98	214

4. ZAKLJUČAK

U ovom radu postavljene su dvije hipoteze. H1: *Mediji su ugrozili komunikaciju u obitelji. U prilog istinitosti ove hipoteze u analizi su iznesene sljedeće tvrdnje:*

- 13 % ispitanika navelo je da za razgovore roditelji nemaju vremena, da radije gledaju TV ili da svoje vrijeme provode pretražujući internet. 23 % ispitanika (svaki četvrti) u vezi razgovora s braćom/sestrama navelo je da za razgovore nemaju vremena, da radije gledaju TV, pretražuju internet, da braća/sestre ne žele razgovarati ili da razgovor smatraju gubljenjem vremena
- Kada bi mogli birati između razgovora s roditeljima i drugih aktivnosti, tada bi se njih čak 64 % radije odlučilo na gledanje TV, korištenje mobitela ili korištenje računala.
- Većina anketiranih učenika srednje škole koristi internet više od četiri sata dnevno, njih čak 47 %. Prosječno se ispitanici internetom koriste približno 3,8 sati dnevno.

- Ako se pretpostavi da ne postoji internet tada su učenici srednje škole odgovorili da bi im hobi bio najzanimljiviji (46 % odgovora), zatim učenje (23 %), prijatelji (18 %), a na zadnjem je mjestu obitelj (13 %).

Sve navedene konstatacije ukazuju na trend smanjivanja potrebe za interpersonalnom komunikacijom u obitelji, te se iz ovoga može zaključiti da mediji ugrožavaju komunikaciju u obitelji.

H2: *Ispitanici, u većini slučajeva, rješenje nekog svog problema ne bi tražili od roditelja. U prilog istinitosti ove hipoteze bitne su sljedeće konstatacije:*

- Na pitanje od koga bi najradije tražili pomoć njih 35 % odgovorilo je da bi tražili pomoć od prijatelja, a njih 34 % odgovorilo je da bi tražili pomoć od roditelja. Pomoć na internetu potražilo bi 17 % ispitanika, a ni od koga navedenoga 12 % ispitanika. Dakle, tek je trećina ispitanika odgovorila da bi potražila pomoć od roditelja.
- Od ukupnog broja anketiranih mladića njih 43,2 % potražilo bi pomoć od roditelja, dok bi to od ukupnoga broja anketiranih djevočaka učinilo njih 35,9 %.

Sve gore navedeno govori u prilog tezi da mediji mogu imati negativan utjecaj na mlade i komunikaciju u obitelji.

Mediji sami po sebi nisu loši, no postavlja se pitanje kako ih koristiti i kako izvući iz njih ono najbolje i najkorisnije. Stoga je, kada govorimo o utjecaju medija na mlade i komunikaciju u obitelji, potrebno prvo obrazovati roditelje o medijima i njihovim pozitivnim, ali i negativnim učincima. Zatim roditelje treba poučiti na koji način mogu, zajedno sa svojom djecom, kvalitetno provoditi vrijeme uz medije da bi djeci pokazali da znaju i žele biti dio njihova virtualnoga svijeta. Dakle, odgovornost obitelji je primarna i neupitna. Drugo što je ključno kako bi se zaštitilo mlade od negativnoga utjecaja medija jest medijski odgoj i odgovornost koju na sebe mora preuzeti odgojno-obrazovni sustav koji će kontinuirano odgajati mlade da budu odgovorni konzumenti medija, te koji će biti sposobni kritički promišljati i donositi odluke.

5. LITERATURA

- Boban, V. (2007). *Počela govorne komunikacije*. Zagreb: Naklada Jurčić d.d.o.
- Ciboci, L. (2018). Medijska pismenost učenika osmih razreda u Zagrebu, *Medijske studije*, 9 (17), 26, 39.
- Ciboci, L. i Osmančević, L. (2015). Kompetentnost nastavnika hrvatskoga jezika za provođenje medijske kulture u hrvatskim osnovnim školama u: Car, V., Turčilo, L., Matović, M. (ur.), *Medijska pismenost - preduvjet za odgovorne medije*, Sarajevo: Fakultet političkih nauka, 121-139.
- Ilišin, V., Marinović Bobinac A., Radin F. (2001). *Djeca i mediji, Uloga medija u svakodnevnom životu djece*. Zagreb: Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži Institut za društvena istraživanja u Zagrebu.
- Ilišin, V. (2003). Mediji u slobodnom vremenu djece i komunikacija o medijskim sadržajima, *Medijska istraživanja*, 9 (2), 9-34.
- Knaižaj I. i Ciboci L. (2011). Djeca u svijetu interneta: zatočenici virtualnoga svijeta. U L. Ciboci, I. Kanižaj. i D. Labaš. (ur.), *Djeca medija: Od marginalizacije do senzacije*: (str. 11-34), Zagreb, Matica Hrvatska.
- Kostyrka-Allchorne, K., Cooper, N., Simpson, A. (2017). Touchscreen generation: childrens current media use, parental supervision methods and attitudes towards contemporary media, *Acta Paediatrica*, 106 (4), 654-662.
- Labaš, D. (2011). Djeca u svijetu interneta: zatočenici virtualnoga svijeta. U L. Ciboci, I. Kanižaj. i D. Labaš. (ur.), *Djeca medija: Od marginalizacije do senzacije*: (str. 35-63), Zagreb, Matica Hrvatska.
- Leinert Novosel, S. (2015). *Komunikacijski kompas*. Zagreb: Plejada d.o.o.
- Mandarić, V. (2012). Novi mediji i rizično ponašanje djece i mladih. *Bogoslovska smotra*, 82 (1)
- Peran, S. (2014). Odnos obitelji i medija u papinskim porukama za Svjetski dan sredstava društvene komunikacije. *Nova prisutnost*, 12 (2), 261-277.
- Reid Chassiakos, L., Radesky, J., Christakis, D., Moreno, M., Cross, C. (2016). Children and Adolescents and Digital Media. *American Academy of Pediatrics*, 138 (5)
- Rosić, V. (2005). *Odgoj, obitelj, škola*. Rijeka: Naklada Žagar.
- Sorta-Bilajac, I. (2013). Primjena teorije komunikacije Paula Watzlawicka na praksu komuniciranja u medicini i zdravstvu. *JAHHR*, 4 (7), 583-590.
- Tanta, I. (2008). Komunikacija društvenog statusa. *MadiAnali*, 2 (3), 137-148.
- Trstenjak, T. (2006). Masovni mediji – poticaj ili smetnja obiteljskom dijalogu, *Obnovljeni život*. 61 (4), 479-488.
- Uldrijan, I. (2011). Zašto odgajati za medije? Mediji kao "odgojitelji" u doba odgojne krize. *Komunikacija i mediji u krizi*. Zagreb: Hrvatski studiji., str. 173-192

HIGH SCHOOL METKOVIĆ STUDENTS' PERCEPTION OF MEDIA INFLUENCE ON FAMILY COMMUNICATION

ABSTRACT

The topic of this paper is the research of High School Metković students' perception of media influence on family communication. Communication is a basic human need and as such, it is a precondition for achieving meaningful relationships. Nowadays, media is present in the everyday life of young ones, even down to the level of addiction. At the beginning of this paper, ideas of communication, the influence of media on family, children and youth communication are briefly explained. Furthermore, after presenting the findings of this research, the authors will try to suggest a possible solution to the problem by emphasizing the importance of media education and the need for media literacy.

Keywords: communication, media, family, education